

POSUDEK

disertační práce PhDr. Michala Pehra České politické strany 1945-1946

Tragický konec demokratického Československa na podzim 1938 a nedůstojný postup několika desítek politických stran, vyvíjejících v této pohnuté době na území státu činnost, vedly nejširší veřejnost k přesvědčení, že politický systém první republiky se neosvědčil a že je třeba jej nahradit něčím více funkčním a efektivnějším, ba dokonce, že právě politické strany nesou zodpovědnost za zhroutilí československé demokracie. Exilové skupiny, které v letech druhé světové války vyvíjely činnost především v Londýně a v Moskvě, se do osvobozené vlasti vrátily s konceptem Národní fronty, v níž měl být počet politických stran výrazně omezen, všechny se měly zapojit do obnovy a budování osvobozené vlasti, destruktivní opozice se nepředpokládala. Toto pojetí jak dnes říkáme „omezené“ či „lidové“ demokracie se setkala s příznivým přijetím také doma a většina účastníků domácího protiněmeckého odboje je podpořila. Otázkou jen bylo, které strany svoji existenci obnoví a které naopak zůstanou v propadlišti dějin.

Na řešení této závažné otázky se soustředil autor předložené práce PhDr. Michal Pehr. Přibližuje úsilí vedoucích představitelů nejen politických stran, které svoji činnost v roce 1945 obnovily, ale také představitelů živnostenského, agrárního a národně demokratického hnutí, jejichž úsilí skončilo neúspěchem. Pak se věnuje činnosti a vývoji stran Národní fronty od obnovení jejich existence v roce 1945 až do prvních parlamentních voleb v roce 1946. Jednalo se o období z hlediska jeho práce zcela mimořádné: jak sám zdůrazňuje, „bylo to poprvé a naposled v českých a československých novodobých dějinách, kdy se politické strany obnovovaly od základů. Nikdy jindy ani předtím, ani potom nedošlo k tomu, aby se u nás obnovovaly politické strany prakticky z ničeho.“

Za velmi pozitivní pokládám, že autor ve svém studiu uplatňuje vedle metod historické práce rovněž přístupy politologické, což je při zvoleném tématu logické a správné; práci ostatně předkládá k obhajobě právě na půdě Ústavu politologie Filozofické fakulty Karlovy univerzity v Praze. V úvodu své disertační práce se právě proto soustředil na základní teoretické problémy, vyplývající ze studia politických stran, zhodnotil existující literaturu a pramennou základnu. V následujících osmi kapitolách se soustřeďuje na vnitřní vývoj českých a slovenských stran Národní fronty, na jejich vnější politickou činnost a snahu získat si podporu veřejnosti a na jejich místo v nově budovaném politickém systému osvobozené republiky.

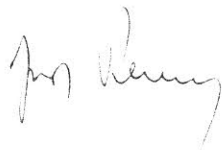
Z Pehrovy práce vyplývá, že nejrychleji se vyvíjela a svoji strukturu obnovovala Komunistická strana Československa a její slovenská odnož. Proto také zaujala v nové republice místo zcela jiné, než jaké jí patřilo v republice předválečné, a proto také její vliv na vývoj státu zcela enormně rostl. Ostatní politické strany se musely vůči KSČ vymezovat a vlastně všechny se vůči ní dostávaly do jisté opozice, neboť se její činností cítily být ohroženy a postupem

doby bylo stále jasnější, že komunistické praktiky ohrožují i samotnou novou a dosud křehkou československou demokracii. Pro tehdejší dobu je příznačné, že toto přesvědčení vedoucích špiček demokratických stran nesdílela značná část čs. veřejnosti, což se nejvýrazněji projevilo ve výsledcích voleb do Národního shromáždění v roce 1946.

Přínos předložené disertační práce spatřuji i v její snaze postihnout vývoj tisku jednotlivých stran a zhodnotit jej, v pozornosti, kterou věnuje různým odlišně smýšlejícím skupinám v rámci stran a také stranickým sjezdům, které se pokaždé staly příležitostí k prezentaci programu a zviditelnění činnosti každé jednotlivé strany. Za úctyhodné pokládám množství literatury, memoárů i archivních dokumentů, které autor prostudoval. Celkově práci pokládám za velmi zdařilou a z hlediska studovaného předmětu přínosnou. Přesto se autor v textu dopustil několika drobných nepřesností, spíše však tam, kde se věnuje vyličení celkové atmosféry doby, než vlastnímu tématu vývoje politických stran. Za všechny si dovoluji upozornit na jeho tvrzení (str. 104), že Svobodné noviny (nástupce Lidových novin) „přešly ... pod vedení Svazu spisovatelů“. Svaz spisovatelů tehdy ještě neexistoval a Svobodné noviny byly listem Sdružení kulturních organizací. Tyto drobné nepřesnosti, na něž upozorňuji jen ve snaze o co nejobektivnější zhodnocení posuzované práce, však nikterak nesnižují její celkovou vysokou úroveň a velice příznivý dojem, který ve mně jak svým zpracováním, metodickým přístupem, tak i závěry vyvolala. Za pozitivní pokládám i dokumentační přílohu a jako příjemné oživení hodnotím rovněž obrazovou přílohu, která textem prochází.

PhDr. Michal Pehr ve své práci dokázal dobrou znalost stávající literatury a historických pramenů, projevil příkladnou péči při jejich zpracování a přesvědčil o svých odborných schopnostech. Jeho spis je logicky jasně a přehledně strukturován a přináší nové poznatky a zjištění, které doplňují naše znalosti v oboru, jehož studium si zvolil za téma. Svá tvrzení podpírá odkazem na archivní prameny a literaturu, součástí jeho práce je obsáhlý poznámkový aparát. Na závěr rád konstatuji, že disertační práce PhDr. Machala Pehra **České politické strany 1945-1946** je velmi dobrá a podle mého názoru převyšuje úroveň běžnou u prací tohoto druhu. Z těchto důvodů ji hodnotící komisi **doporučuji k přijetí.**

V Brně 11. 12. 2006

PhDr. Jiří Pernes, Dr.
Vědecký pracovník
Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR
Praha